ב ומיי׳ פ״ט מהל׳ תשובה

:סלי בן

יג ג מיי׳ שם פ״ז הלכה ד:

סער׳ יאן: יד ה מיי פ״ג מהלי משובה הלכה יד:

ר [מיי שם הלי יא]: ד [מיי שם הלי יא]: מהלי דעות הלייח ופ"ג מהלי חובל הל"ז טוש"ע

חשונה הלכה ח: מו ט מיי׳ פ״ג מהלי ת״ת הלכה יג סמג עשין יב

טוש"ע י"ד סי׳ רמו סעיף

צם.

מסורת הש"ם

ולעיל לח:ז. ב) ברכות ה) [נעיל נה:], 3) ברכות לד:
לד: שבת סג., ג) ברכות לד:
שבת סג. קנה: פסחים סח:
לעיל נה:, ד) [בברכר ליתה], ה) ו) נשסן, ו) ובברכו' איתא ב"ש בר נחמניו. ה) ול"ל יאת מלוחו], ע) [שבועות יג. ע"ש], י) אבות פ"ג משנה יא, ל) [מוספתא דפרה פ"ד ותוספתא דאהלות פט"ז], ל) [ל"ל לפני ד"ה למען], מ) [ל"ל אחר ד"ה כמשוש], () [מכות כד.],

הגהות הגר"א [א] גם' זה המבזה דיבור שנא' לו למשה. נמחק ב' מיבות לו למשה ונ"ב להח

מוסף רש"י

להם משיח אין יוהם משידה לישראל. שחזקיה היה משיח ועליו נחמרו כל הנבוחות חלמיח קרן לבית (לעיל צח:). לא נתנבאר. הטובות והנחמות ורדרוח ראתה. עין של נביאים לא שלטה לראותו (שם) לא נראית ולא נגלית לשום נביא (ברכות שם). שהוא רחוק מעבירה. שהיה רחוק כל ימיו מן העבירה, דהיינו יק מעיקרו (שם). קמטיא. מתעסק להגינו לידם שכר והם פנוייו לעסוק בתורה ע"י אלו (כתובות קיא:). המגלה פנים בתורה. גא על דברי מורה בחולפא ובגלוי עזות פניו, כגון מנשה שהיה יושב ודורש באגדות של דופי. לא היה למשה לכתוב אלא ותמנע היתה פלגש, וילך כהלכה ומחללן מקדושמן (אבות פ"ג מי"א). והמבזה את המועדות. חילל חולו של מועד בעשיית מלאכה. בריתו הפר (שם). והמגלה היכי מפיה ליה מהרא (שם. ועי"ש של"ג כן כאן). המלבין, דאזיל סומקא ואמי

ה"ג היינו דאמר ליה ההוא מינא לרבי אבהו וכו': אקוט בדור. אקח ישראל ואמלוך עליהם כמו נקטיה. ארבעים שנה אקוט בדור בדור קטן של ארבעים שנה שהוא משונה מדורות שלפניו ומסתמא היינו משיח ששינוין גדולים יהיו בדורו ופשטיה דקרא מיהא גבי מתי מדבר אבל

מדכתיב אקוט משמע אף להבא היה מתנבא: מיוחד. חשוב: ה"ג רבי אומר ג' דורות שנאמר ייראוך עם שמש. כלומר בהדי משיח שכתב בו (תהלים עב) לפני שמש ינון שמו ייראוך ישראל ולפני ירח לפני מלכות בית דוד שנמשל כירח כדכתיב (שם פט) כירח יכון עולם וגו' כמו כן ייראוך דור דורים דור אחד דורים ב׳ הרי ג׳: אין להם משיח לישראל. אלא הקב"ה ימלוך בעלמו ויגאלם לבדו: שרי ליה מריה. ימחול לו הקב"ה שאמר דברים אשר לא כן: ואלו וכריה מיהא מתנבא. על משיח בבית שני דכתיב בתרי עשר הנה מלכך יבא לך וגו'. ולאו היינו זכריה בן יהוידע הכהן שניבא בבית ראשון אלא זכריה בן ברכיה שהיה במלכות דריוש: רבי אומר שם"ה כמנין ימות החמה דכתיב כי יום נהם בלבי ושנת גאולי באה. [ליום נקם של מרגלים ארבעים יום מה יום נקם של מרגלים] שנה אחת בכל יום כדכתיב (במדבר יד) יום לשנה יום לשנה וגו' כך שנת גאולה באה שנה ליום שנה ליום שלכל יום ויום של שנה זו הכתובה שנת גאולי במקרא זה נותנים שנה אחת. ואית דגרסי רבי אומר שס"ה אלפים שנה דכתיב שנת גאולי באה ושנה של הקב"ה הכי הוי דכתיב (מהלים ל) כי אלף שנים בעיניך כיום: 0 ועד עלשיו. ימות המשיח:

ואמר

והיינו דא"ל ההוא מינא לרבי אבהו אימתי אתי משיח א"ל לכי חפי להו חשוכא להנהו אינשי א"ל מילט קא לייטת לי א"ל קרא כתיב יכי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאומים ועליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה תניא ר' אליעזר אומר ימות המשיח ארבעים שנה שנאמר 2ארבעים שנה אקום בדור רבי אלעזר בן עזריה אומר שבעים שנה שנאמר נוהיה ביום ההוא ונשכחת צור שבעים שנה כימי מלך אחד איזהו מלך מיוחד הוי אומר זה משיח רבי אומר שלשה דורות שנאמר 'ריראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים ⁴ייראור הילל אומר אין להם משיח לישראל שכבר אכלוהו בימי חזקיה אמר רב יוסף שרא ליה מריה לרבי הילל חזקיה אימת הוה בבית ראשון ואילו זכריה קא מתנבי בבית שני בת ציון הריעי בת בת גילי ירושלים הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא עני ורוכב על חמור ועל עיר בן אתונות תניא אידך ר' אליעזר אומר ימות המשיח ארבעים שנה כתיב הכא יויענך וירעיבך ויאכילך וכתיב התם ישמחנו כימות עניתנו שנות ראינו רעה רבי דוסא אומר ד' מאות שנה כתיב הכא יועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה וכתיב התם שמחנו כימות עניתנו רבי אומר ג' מאות וששים וחמש שנה כמנין ימות החמה שנאמר יכי יום נקם בלבי ושנת גאולי באה מאי יום נקם בלבי

יג ג מיי שם פייו הלכה ד: כחשבון השנים שנמלא בידו לאותו זמן שנשבע ה' מעבור מי נח עוד על הל' ב טוש"ע י"ד סי רנג הארץ כן נשבעתי כפי אותו חשבון נשבעתי מקלף עליך ומגער בך שלא אחריב את עולמי לאחר שיבא משיח עד שיכלה זה הזמן: לא נתנבאו. טובה לישראל: עין לא ראמה. דאין קן לדבר: לדיקים אינן עומדין. דגדול כחן של בעלי תשובה שחין בריה יכולה לעמוד (לפניהם) [במחילתם]: ברישת לרחוק. שנתרחק מן הקב"ה ואח"כ שב אליו בתשובה והדר שלום לקרוב מעיקרא לדיק גמור דגדול כחן של בעלי תשובה: שהיה רחוק מן העבירה. כל ימיו דהיינו לדיק גמור: אפיקורום ומגלה פנים מפורש לקמן נע"בן: ברית בשר. מילה: מכחן. מן הפסוק הזה שכתוב כי דבר ה' בזה (אמר ר"א וכו׳ מחלל את הקדשים דמחלל קדשים ומבזה מועדות ומגלה פנים כו' היינו דבר ה' בזה) דבזיון הוא: מפר ברים. היינו את בריתי הפר: מועדות. חולו של מועד: דקדוק זה. חסרות ויתרות: מק"ו [זה] ומגוירה שוה [וו]. [ושח"ל רבו גזירה שוה] לח גמר מרבו: המשנה. זה שעושה כמו

שאינה עיקר: זה העובד ע"ז. היינו

דבר ה' דבור שדבר הקב"ה בעלמו

לישראל דאנכי ולא יהיה לך מפי

הגבורה שמענוסי: חוזר. לשנותה:

לאיברי לא גליסי. שלא הולאתי דבר מפי שהיו איברי יכולין לשמוע יב א מיי׳ פ״ח מהל׳

אלף שנה: כי מי נה. כמו כימי נח

חבל בלבי היה טמון הדבר: מ למען ירבו ימיכם כימי השמים על החרץ. ולא עמדו בארנס כל כך אבל עתידין לעמוד כשיבא משיח: כמשוש

חתן. שבעת ימי המשתה כן ישיש עליך שבעת ימים ויומו של הקב"ה

תורה אור השלם בִּי הַנֵּה הַחֹשֶׁךְ יְכַּסֶּה
ארץ וַעַרְפֶּל לְאֻמִּים ז. בָּי וְיְבֵּוֹר וְוּוֹשֶׁוְי יְבַשְּׁוֹר אֶרֶץ וַעְרָפֵּל לְאָמִים וְעָלַיִּךְּ יִוְרָח יְיָ וּכְבוֹדוֹ עליך יראה:

2. אַרְבָּעִים שָׁנָה אָקוּט בדור ואמר עם תעי לבב והיה ביום ההוא

פימי מלך אחד מקץ בּבּ "יֶּין יֶּייְיִי בִּיּבּוּ שִׁבְעִים שְׁנָה יִהְיֶה לְצר בְּשִׁירַת הַזּוֹּנָה: ישעיהו כג טו

ייראור עם שמש וְלִפְנֵי יָרֵחַ דוֹר דּוֹרִים: תהלים עב ה

תהלים עב ה 5. גִּילִי מְאֹד בָּת צִיּוֹן הָרִיעִי בַּת יְרוּשְׁלֵם הִנֵּה מַלְבַּךְ יָבוֹא לָךְ צַדִּיק וְנוֹשְׁע הוּא עָנִי וְרֹכֵב עַל חֲמוֹר וְעַל עֵיִר בֶּּן אָתנוֹת: זכריה ט ט אַתנות: 6. וְיַּעְּבְּרְ וִיִּרְעַבְּרְ וִיִּאָבְלְרְ אָת הַפָּון אֲשָׁר לֹא וְדַעָּת וְלֹא יְדָעון אֲבֹתָיִרְ לְמַען הוֹדְעֵךְ בִּי לֹא עַל הַלֶּחֶם לָבָּדוֹ יִתְיָה הָאָדָם בִּי עַל בָּל מוֹצָא פִּי יְיְ יִחְיֶה האדם: דברים זוג שנות ראינו רעה:

8. וַיּאמֶר לְאַבְרֶם יָדֹעַ תַדע כִּי גַר יִהְיֶה וַרְעַרְּ בָּעֶרֶץ לֹא לְהֶם וַעֲבָּדוֹם וְעִנּוֹ אֹתָם אַרְבֵּע מֵאוֹת וְעִנּוֹ אֹתָם אַרְבָּע מֵאוֹת בראשית טו יג שַׁנָה: 9. בִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי וּשְׁנַת 9. בִּי יוּ בְּי. גְאוּלֵי בָּאָה: ישעיהו סג ד יחוּר

ישניייי טג.. 10. כִּי יִבְעַל בְּחוּר. יַבְּעָלוּךְ בְּנְיִךְּ וּמְשׁוֹשׁ חָתָן עַל כַּלְּה וּמְשׁוֹשׁ חָתָן עַל כַּלְּה יְשִׁישׁ עֻלַיִּרְ אֱלֹהָיִרְ: ישעיהו סב ה ישעיהו סב ה 11. לְמַעַן יִרְבּּוּ יְמֵיכָם

ַרְימֵי בְנֵיכֶם על הָאַדְמָה אָשֶׁר נִשְׁבַּע יִיְ לַאֲבֹתֵיכֶם אָשֶׁר נִשְׁבַּע יִיְ לַאֲבֹתֵיכֶם ֶּלְתַת כְּנֶי. עַל הָאָרֶץ: דברים יא כא זאת לִי זאת לִי זאת לִי לֶתֶת לְהֶם כִּימֵי הַשְּׁמֵיִם

אָשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעֲבר מֵי נֹחַ עוֹד עַל הָאָרֶץ בַּן נִשְׁבַּעְתִּי מִקְצף עְלַיִּרְ נִשְׁבַּעָתִי מִקְצף ומגער בָּך:

13. וּמֵעוֹלֶם לֹא שָׁמִעוּ לא הָאָזִינוּ עַיִן לא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלְתְךּ יַעֲשֶׂה לְמִחַבֵּה לוֹ:

ישעיהו סד ג 14. בּוֹרֵא נִיב שְׁפָּתָים שָׁלוֹם לְרָחוֹק שָׁלוֹם לְרָחוֹק וְלְקָרוֹב אָמָר יִי וְרְפָאתִיוֹ: ישעיהו נו יט וֹרְפָאתִיוֹ: ישעיהו נו יט 17. אַנכי יִי אַלֹהֵיךְ אֲשֵׁר

א"ר יוחנן ללבי גליתי לאבריי לא גליתי ר"ש בן לקיש אמר ללבי גליתי למלאכי השרת לא גליתי תני אבימי בריה דרבי אבהו ימות המשיח לישראל שבעת אלפים שנה שנאמר ייומשוש חתן על כלה (כן) ישיש עליך (ה') אלהיך אמר רב יהודה אמר שמואל ימות המשיח כמיום שנברא העולם ועד עכשיו שנאמר ייכימי השמים על הארץ רב נחמן בר יצחק אמר כימי נח עד עכשיו שנאמר ביכי מי נח זאת לי אשר נשבעתי ∘אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן ∗כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל לעולם הבא ביעין לא ראתה אלהים זולתך (אלהים) יעשה למחכה לו ופליגא דשמואל דאמר שמואל ביף בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד ואמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחגן כל הגביאים לא נתנבאו אלא לבעלי תשובה אבל צדיקים גמורים עין לא ראתה אלהים זולתך ופליגא דרבי אבהו דא"ר אבהו די (א"ר) ימקום שבעלי תשובה עומדין שם צדיקים אינן עומדין שם שנאמר ישלום שלום לרחוק ולקרוב ברישא רחוק והדר קרוב מאי רחוק רחוק דמעיקרא ומאי קרוב קרוב דמעיקרא ודהשתא ורבי יוחגן אמר לרחוק שהוא רחוק מעבירה קרוב שהוא קרוב מעבירה ונתרחק ממנה וא"ר חייא בר אבא יא"ר יוחנן כל הנביאים כולן לא נתנבאו יאלא למשיא בתו לתלמיד חכם ולעושה פרקממיא לתלמיד חכם ולמהנה תלמיד חכם מנכסיו אבל תלמידי חכמים עצמן עין לא ראתה אלהים זולתך יימאי עין לא ראתה אמר רבי יהושע בן לוי זה יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית "ר"ל אמר זה עדן לא ראתה עין מעולם וא"ת אדם היכן דר בגן ואם תאמר גן הוא עדן תלמוד לומר יוצא מעדן להשקות את הגן: והאומר אין תורה מן השמים וכו': תנו רבנן ינכי דבר ה' בזה יומצותו הפר הכרת תכרת זה האומר אין תורה מן השמים ד"א ∞כי דבר ה' בזה זה אפיקורום ד"א כי דבר ה' בזה זה המגלה פנים בתורה ואת מצותו הפר זה המפר ברית בשר הכרת תכרת הכרת בעולם הזה תכרת לעולם הבא מכאן אמר ∘רבי אליעזר המודעי המחלל את הקדשים והמבזה את המועדות יוהמפר בריתו של אברהם אבינו והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה והמלבין פני חבירו ברבים אף על פי שיש בידו תורה ומעשים מובים אין לו חלק לעולם הבא תניא אידך כי דבר ה' בזה זה האומר אין תורה מן השמים "ואפילו אמר כל התורה כולה מן השמים חוץ מפסוק זה שלא אמרו הקדוש ברוך הוא אלא משה מפי עצמו זהו כי דבר ה' בזה ואפילו אמר כל התורה כולה מן השמים חוץ מדקדוק זה מקל וחומר זה מגזרה שוה זו זה הוא כי דבר ה' בזה תניא היה רבי מאיר אומר כל מי שאינו משגיח על המשנה בר ה' בזה רבי נתן אומר כל מי שאינו משגיח על המשנה ר' נהוראי אומר "כל שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק רבי ישמעאל אומר זה העובד עבודת כוכבים מאי משמעה דתנא דבי ר' ישמעאל כי דבר ה' בזה זה המבזה דבור שנאמר [14] לו למשה מסיני "זאנכי ה' אלהיך לא יהיה לך אלהים אחרים וגו' 🤊 רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר רבי יהושע אומר כל הלומד תורה ומשכחה דומה לאשה שיולדת וקוברת רבי עקיבא אומר

15. ונַהָר יצא מעדן להשקות את הָגוּן ומשם יפרד והִיה לארבעה רָאשׁים: בראשית בי 16. כִּי דבר ייִ כַּוֹה וְאת מצוְתוֹ הַפָּר הברת הַנַּפשׁ ההוא עוֹנָה בָה: במדבר טו לא הוצאתיף מאֶרץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים לֹא יִהֹיֶה לְךְּ אֱלֹהִים אֲחַרִים עַל פָּנָי: שמות כֹ ב